

Noțiuni introductive

I. Noțiunea, structura și caracteristicile Părții speciale a dreptului penal

1. Definiția dreptului penal

Dreptul penal este acea ramură a dreptului public, ce a primit în literatura juridică, de-a lungul timpului, multiple definiții. Unii autori îl consideră ca o „ramură a sistemului de drept cu privire la totalitatea normelor juridice care reglementează relațiile de apărare socială prin interzicerea ca infracțiuni, sub sancțiuni specifice, denumite pedepse, a acțiunilor sau inacțiunilor periculoase pentru valorile sociale, în scopul apărării acestor valori, fie prin prevenirea infracțiunilor, fie prin aplicarea pedepselor persoanelor care le săvârșesc”^[1]. Alți autori^[2] definesc dreptul penal ca o „ramură a sistemului nostru de drept, alcătuit dintr-o totalitate de norme juridice legiferate de puterea legislativă, care stabilesc ce fapte constituie infracțiuni, condițiile răspunderii penale, sancțiunile și alte măsuri ce urmează a fi aplicate sau luate de către instanțele judecătorești persoanelor care au săvârșit infracțiuni, în scopul apărării celor mai importante valori sociale ale statului de drept”.

În opinia noastră, dreptul penal este acea ramură a dreptului public care conține totalitatea normelor juridice existente la un anumit moment dat într-un sistem juridic de referință, norme ce reglementează raporturile dintre stat ca protector al valorilor sociale ocrotite și cei ce aduc atingere acestor valori și care au scopul prevenirii fenomenului infracțional sau, în ultimă instanță, al combaterii acestuia prin aplicarea forței de coerciție a statului, materializată prin pedepse, măsuri educative și/sau măsuri de siguranță.

Normele dreptului penal sunt structurate în cadrul Codului penal în două părți – Partea generală și Partea specială.

---

^[1] C. BULAI, *Drept penal român*, vol. 1, Casa de Editură și Presă „Șansa”, București, 1992, p. 7.

^[2] AL. BOROI, *Drept penal. Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 1.

Partea generală conține reglementarea precisă și completă a tot ceea ce este esențial și comun categoriilor juridice infracțiune, răspundere penală și sancțiuni de drept penal^[1].

2. Noțiunea de Parte specială a Codului penal

În opinia noastră, Partea specială a Codului penal cuprinde totalitatea faptelor incriminate ca infracțiune, ansamblul caracteristicilor specifice și esențiale pentru realizarea conținutului juridic al infracțiunii, sancțiunile de drept penal aplicabile persoanei care a săvârșit fapta, cu vinovăție, faptă ce prezintă pericol social și care este prevăzută de legea penală (în actualul Cod penal); în noul Cod penal diferența se face prin aceea că *pericolul social este absorbit în trăsătura esențială a prevederii în legea penală*. În plus, se cer cumulativ îndeplinite alte două trăsături esențiale pentru existența infracțiunii, și anume fapta să fie nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o. Deci noțiunea, conform noului Cod penal, va fi: Partea specială a Codului penal cuprinde totalitatea faptelor incriminate ca infracțiune, ansamblul caracteristicilor specifice și esențiale pentru realizarea conținutului juridic al infracțiunii și sancțiunile de drept penal aplicabile persoanei care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, cu vinovăție, faptă nejustificată și imputabilă persoanei.

Apreciem că în noul Cod penal prin art. 15 alin. (1), *legiuitorul a înlăturat, în mod corect, «pleonasmul juridico-penal»* existent în art. 17 alin. (1) din Codul penal în vigoare, întrucât prin prevederea în legea penală, fapta fusese deja considerată ca având un grad de pericol social apreciat ca suficient pentru a fi incriminată. Nu suntem de acord cu ideea conform căreia *dispare pericolul social ca trăsătură esențială a infracțiunii*. De altfel, nici nu ar avea cum o trăsătură esențială, așa cum era considerată până la apariția noului Cod, să dispară totalmente în noua viziune a legiuitorului. În acest fel s-ar fi negat chiar rădăcinile existențiale ale infracțiunii ca instituție de drept penal. Considerăm că trăsătura prevederii în legea penală absoarbe trăsătura pericolului social, aceasta regăsindu-se în conținutul celei dintâi. Oricum, se va avea în vedere distincția dintre pericolul social abstract, ca și conținut al trăsăturii esențiale a infracțiunii (prevederea în legea penală), și pericolul concret pentru ordinea publică, ca și condiție pentru luarea măsurii arestării preventive, prevăzută de art. 148 alin. (1) lit. f) C. proc. pen. în vigoare și de art. 223 alin. (2) noul C. proc. pen.

---

[1] V. DONGOROZ, S. KAHANE, I. OANCEA, R. STĂNOIU, I. FODOR, N. ILIESCU, C. BULAI, V. ROȘCA, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. I, ed. a II-a, Ed. All Beck, 2003, p. 6.

O altă schimbare radicală de viziune a legiuitorului, creator al noului Cod penal, pe care o împărtășim întru-totul, constă în aceea că *persoana este valoarea socială fundamentală, ocrotită*, cu aceasta începându-se prezentarea infracțiunilor din Partea specială a noului Cod penal. Codul penal în vigoare reglementează cu prioritate infracțiunile contra siguranței statului, ceea ce ne arată în mod evident că legiuitorul comunist considera interesele statului mai presus de persoană și de interesele acesteia. Este interesant de analizat în contextul actual ceea ce scria profesorul Vintilă Dongoroz^[1] „Ocrotirea are ca obiect, în dreptul socialist, *relațiile sociale* [s.n.] a căror existență (adică normala formare, desfășurare și dezvoltare) nu este posibilă și nu poate fi asigurată decât prin incriminarea și sancționarea faptei care prezintă pericol social. Relațiile sociale astfel ocrotite formează *obiectul juridic* [s.n.] al infracțiunii.

Ocrotirea relațiilor sociale care sunt amenințate sau atinse prin săvârșirea unei fapte care prezintă pericol social, ca obiect juridic al infracțiunii, este o concepție proprie dreptului socialist; în dreptul penal burghez, obiectul juridic al infracțiunilor îl formează drepturile, interesele sau bunurile care în orânduirea capitalistă au ca principali și reali beneficiari pe membrii clasei dominante.

În locul acestei concepții individualiste a dreptului penal burghez, dreptul penal socialist, și deci și Codul penal în vigoare din 1969, consacră concepția socialistă, potrivit căreia, ocrotirea legii penale privește relațiile sociale de tip socialist, prin această ocrotire fiind deopotrivă apărați toți membrii societății și fiecare membru în parte.

Așadar, în sistemul Codului penal în vigoare, obiectul juridic al ocrotirii penale și, deci, al infracțiunilor îl formează relațiile sociale.”

Dacă așa stăteau lucrurile sau nu din punctul de vedere al marelui profesor, dacă aceasta era convingerea sa științifică sau nu, este irelevant în acest moment. Cert este că la acea dată aprecierile științifice trebuiau să țină cont de demagogia și doctrina politică, iar profesorul Dongoroz a făcut-o așa cum deja ne-a obișnuit, definind de o manieră profesională deosebită lucruri relativ forțate de regim.

Este evident faptul că relațiile sociale sunt create de către persoane în jurul și în legătură cu acestea, în respectul intereselor și drepturilor persoanei, a protecției universalității de bunuri, iar protecția penală a acestora este nu numai necesară, dar și suficientă. Este mult mai lesne și util să protejezi valori sociale concrete, ca obiect juridic, decât noțiuni abstracte cum ar fi relațiile sociale pe care le proteja statul socialist. Legiui-

---

[1] V. DONGOROZ, S. KAHANE, ș.a., *op. cit.*, vol. III, p. 3.

torul creator al noului Cod penal revine la o protecție printr-un sistem juridic democratic, în care persoana, drepturile și interesele, precum și bunurile acesteia, sunt scopul legii penale.

Specific Părții speciale a dreptului penal considerăm a fi și conceptul de *încadrare juridică*, concept a cărui aplicare practică, nu de puține ori, a dus la erori judiciare grave, și, în final, la realizarea defectuoasă a actului de justiție penală. Realizarea încadrării juridice este rezultatul expertizei și deprinderii de a aplica legea penală, de a identifica în starea de fapt stabilită pe baza probelor administrate în cauză împrejurările esențiale care corespund trăsăturilor conținutului juridic al unei infracțiuni.

În concluzie, încadrarea juridică a unei fapte ca infracțiune este un proces riguros, de aplicare a mai multor operațiuni specifice, prin care fapta primește tiparul legii penale și se identifică perfectă stare de fapt cu totalitatea dispozițiilor penale aplicabile în speță.

3. Structura Părții Speciale a Codului penal

În cadrul Părții speciale, infracțiunile sunt structurate, în primul rând, după obiectul juridic generic, formându-se titluri, în ordinea importanței acordate obiectului ocrotirii penale. Spre exemplu, infracțiuni contra statului, infracțiuni contra persoanei, infracțiuni contra patrimoniului etc.

O a doua împărțire se materializează prin aceea că o un titlu este structurat în două sau mai multe grupe ce au la bază trăsături comune, specifice. (ex.: infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul, infracțiuni care împiedică îndeplinirea justiției, infracțiuni contra siguranței circulației pe căile ferate, infracțiuni privitoare la regimul stabilit pentru unele activități reglementate de lege – patru grupe).

În al treilea rând, avem în vedere divizarea infracțiunilor dintr-o grupă în mai multe subgrupe, având în vedere trăsăturile specifice ale acestora (ex: grupa infracțiunilor contra vieții, integrității corporale și sănătății se împarte în trei subgrupe: omuciderea, lovirea și vătămarea integrității corporale sau a sănătății și avortul).

Elementul de bază în structura Codului penal, Partea specială, este, însă, *articolul*, care fixează conținutul juridic al fiecărei infracțiuni. Facem precizarea că raportul dintre articol și norma de incriminare este unul de parte-întreg, deoarece articolul poate să conțină, pe lângă incriminarea faptei ca infracțiune și alte precizări, cum ar fi cele cu privire la aspectele procesuale, cauzele de impunitate etc.

Vizavi de cele arătate, facem precizarea că, mai sus, am definit Partea specială a Codului penal și nu *Partea specială a dreptului penal*, pe care o

considerăm o ramură a dreptului penal ce se ocupă cu studiul tuturor normelor juridice penale existente în principal în Codul penal, Partea specială (art. 155-363 C. pen. actual, art. 188-445 noul C. pen.), dar și în legile speciale nepenale (ex.: Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale etc.).

II. Structura de studiu a infracțiunii

Pentru analiza infracțiunilor prevăzute în Codul penal actual și descrise în cuprinsul acestui curs, avem în vedere următoarele elemente componente ale *structurii de studiu a infracțiunii*, așa cum o denumim și personalizăm.

1. Fapta incriminată este denumirea pe care o folosim pentru a reda articolul din Codul penal care incriminează fapta penală analizată. Spre deosebire de alți doctrinari care au ales să folosească noțiuni de genul „Normă incriminatoare”^[1], „Concept și caracterizare”^[2], „Noțiune”^[3], noi am considerat că aceasta este cea mai potrivită pentru a prezenta *ad litteram* textul de lege.

2. Obiectul protecției penale este sintagma folosită de noi, în locul celei de „Obiectul ocrotirii penale” sau, mai simplu, „Obiectul juridic”, denumiri folosite de către alți doctrinari, pentru a puncta valorile sociale protejate prin normele penale.

Obiectul juridic generic reprezintă valorile sociale comune unui grup de infracțiuni, acesta fiind criteriul în funcție de care infracțiunile din cuprinsul Codului penal sunt grupate în titluri (de ex.: Titlul I – Infracțiuni contra statului, Titlul II – Infracțiuni contra persoanei etc.), capitole (Capitolul I – Infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății, Capitolul II – Infracțiuni contra libertății persoanei, Capitolul III – Infracțiuni privitoare la viața sexuală), secțiuni (Secțiunea I – Omuciderea, secțiunea II – Lovirea și vătămarea integrității corporale sau a sănătății).

Obiectul juridic specific (special) este valoarea socială protejată în concret prin incriminarea unei fapte penale. Spre exemplu, obiectul juridic specific al infracțiunii de violare a secretului corespondenței este libertatea

---

[1] V. CIOCLEI, *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei*, Ed. C.H. Beck, București, 2009.

[2] V. DONGOROZ, S. KAHANE, *ș.a., op. cit.*

[3] M. UDROIU, *Drept penal. Partea generală. Partea specială*, ed. II, Ed. C.H. Beck, 2011.

corespondenței, în timp ce obiectul juridic generic este libertatea persoanei, în genere. Există uneori și un obiect juridic secundar, altfel spus o valoare socială protejată indirect, în mod adiacent. Spre exemplu, în ipoteza infracțiunii prevăzute de art. 195 C. pen., anterior menționată, obiectul juridic secundar este dat de buna desfășurare a relațiilor de serviciu, atunci când fapta este săvârșită de un funcționar care are obligația legală de a respecta secretul profesional și confidențialitatea informațiilor la care are acces.

Obiectul material constă în valoarea socială materializată într-un bun sau lucru împotriva căruia se îndreaptă acțiunea sau inacțiunea care constituie elementul material. Nu toate infracțiunile au obiect material, ci, de regulă, doar infracțiunile de rezultat.

3. Subiecții. *Subiectul activ* este persoana fizică sau juridică ce săvârșește infracțiunea și care urmează să fie trasă la răspundere penală. În funcție de prevederile din norma penală, acesta poate fi necircumstanțiat sau trebuie să aibă o anumită calitate. De asemenea, trebuie precizat dacă fapta poate fi săvârșită doar de către o persoană sau dacă este susceptibilă de participare penală (instigare, complicitate, coautorat).

Subiectul pasiv este persoana fizică sau juridică, vătămată prin săvârșirea infracțiunii, circumstanțiată ori necircumstanțiată.

4. Condiția premisă reprezintă o stare, situație sau calitate prealabilă, necesară pentru existența infracțiunii, însă nu se regăsește în ipoteza tuturor infracțiunilor.

5. Conținutul constitutiv

5.1. Latura obiectivă constă în activitatea infracțională a făptuitorului.

Elementul material este o acțiune ori o inacțiune care materializează actul de conduită interzis (*verbum regens*). Este expres prevăzut în norma de incriminare, putându-se realiza prin una sau mai multe acțiuni sau inacțiuni ori acțiuni și inacțiuni alternative ori cumulative.

Urmarea imediată constă în consecințele asupra realității pe care le produce elementul material, respectiv fie o pagubă materială (în ipoteza infracțiunilor de rezultat), fie o stare de pericol (în situația infracțiunilor de pericol).

Legătura de cauzalitate reprezintă relația cauză-efect care trebuie să existe între elementul material și urmarea imediată pentru realizarea laturii obiective a infracțiunii. Aceasta trebuie stabilită, în ipoteza infracțiunilor de rezultat, însă rezultă din materialitatea faptei și, în consecință, nu trebuie demonstrată, dacă suntem în prezența unei infracțiuni de pericol.

5.2. Latura subiectivă. *Vinovăția* este atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta și urmările socialmente periculoase ale acesteia, formele

vinovăției fiind intenția (directă ori indirectă), culpa (simplă sau cu prevedere) și praeterintenția. Vinovăția, ca element al laturii subiective, există doar atunci când acțiunea sau inacțiunea care constituie element material al laturii obiective sunt săvârșite cu forma de vinovăție prevăzute de lege.

Mobilul constituie un impuls, o pornire interioară, un factor psihic, ce determină făptuitorul să adopte rezoluția infracțională și să treacă la executarea acesteia.

Scopul este rezultatul prefigurat de făptuitor prin săvârșirea infracțiunii. Nu toate infracțiunile implică un anumit scop, însă atunci când fapta este săvârșită cu un scop special, acesta, dacă este prevăzut în mod expres, poate apărea fie ca element constitutiv al infracțiunii, fie ca element circumstanțial agravant.

6. Forme, modalități, sancțiuni

6.1. Forme. *Actele preparatorii* reprezintă o fază de desfășurare a activității infracționale, existentă doar în ipoteza infracțiunilor săvârșite cu intenție. Acestea constau în acte de pregătire materială sau morală în vederea săvârșirii infracțiunii și sunt incriminate doar atunci când norma de incriminare le prevede în mod expres, fie ca tentativă, fie ca infracțiune de sine-stătătoare.

Tentativa este, de asemenea, posibilă doar la infracțiunile săvârșite cu intenție și presupune fie acte de executare întrerupte, fie duse până la capăt, dar fără ca rezultatul să se producă. Acestea sunt incriminate doar atunci când legea le prevede în mod expres, fie în conținutul textului care incriminează infracțiunea a cărei tentativă este sancționată, fie la finele unui capitol.

Infracțiunea *se consumă* fie în momentul în care se realizează elementul material (ipoteza infracțiunilor de pericol), fie odată cu producerea pagubelor (în situația infracțiunilor de rezultat).

6.2. Modalitățile reprezintă formele în care o infracțiune poate fi săvârșită, incriminate diferit în funcție de gradul de pericol social. Orice infracțiune are o variantă tip, de bază, existând pentru unele dintre acestea și una sau mai multe variante agravate sau atenuate, acolo unde norma de incriminare prevede în mod expres.

6.3. Sancțiunile de drept penal reprezintă o instituție de bază a dreptului penal care, alături de instituția infracțiunii și aceea a răspunderii penale, constituie pilonii oricărui sistem de drept penal^[1]. Pentru fiecare infracțiune în parte este prevăzută pedeapsa cu închisoarea, ca unică pedeapsă sau alternativ cu amendă, urmând ca instanța, în funcție de peri-

---

[1] G.S. BARBU, A. ȘERBAN, *Drept execuțional penal*, Ed. All Beck, 2005, p. 12.

colul social concret să aplice fie o pedeapsă privativă de libertate, fie una pecuniară. Uneori, legea prevede și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi.

7. Explicații de interes practic

7.1. Legătura cu alte infracțiuni. În cadrul acestei secțiuni se încearcă lămurirea unor confuzii care ar putea interveni în practica judiciară, atunci când conținutul constitutiv al unei infracțiuni ar putea absorbi o altă infracțiune sau, din contră, s-ar reține în concurs cu aceasta.

7.2. Aspecte procesuale. De regulă, funcționează principiul oficialității, însă există o serie de infracțiuni pentru care legea a prevăzut expres că acțiunea penală se pune în mișcare la plângere prealabilă. Urmărirea penală este efectuată, de regulă, de către organele de cercetare penală, exceptând acele infracțiuni expres enumerate în cuprinsul art. 209 C. proc. pen., când competența în vederea efectuării urmăririi penale revine procurorului, în mod obligatoriu. Judecata în primă instanță revine, de principiu, judecătoriei, cu excepția cazurilor expres enumerate în art. 27 C. proc. pen., când competența aparține tribunalului. Desigur, există și alte prevederi legale care îndrumă, pentru competența în primă instanță, către curtea de apel sau către Înalta Curte de Casație și Justiție.

8. Aspectele tranzitorii punctează o imagine comparativă între infracțiuni, bazată pe elementele esențiale de diferențiere dintre acestea, așa cum sunt ele incriminate în actualul Cod penal și în noul Cod penal – Legea nr. 286/2009.

Titlul I.

Infrațiuni contra siguranței statului

Subtitlul I. Studiul infracțiunii

§1. Trădarea – art. 155

I. Fapta incriminată

Art. 155 C. pen.: „Fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie, domiciliată pe teritoriul statului român, de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în scopul de a suprima sau știrbi unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea sau independența statului, prin acțiuni de provocare de război contra țării sau de înlesnire a ocupației militare străine, ori de subminare economică sau politică a statului, ori de aservire față de o putere străină, sau de ajutorare a unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva siguranței statului, se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.”

II. Obiectul protecției penale

Obiectul juridic generic îl constituie statul cu atributele sale esențiale: unitatea, indivizibilitatea, suveranitatea și independența. *Obiectul juridic specific* se confundă cu cel generic. Infracțiunea de trădare nu are *obiect material*.

III. Subiecții

Subiectul activ este circumstanțiat: cetățeanul român sau persoana fără cetățenie, domiciliată pe teritoriul statului român. Participația penală este posibilă sub toate formele.

Subiectul pasiv general este statul.

IV. Condiția premisă nu există.

V. Conținutul constitutiv

Latura obiectivă. *Elementul material* se realizează prin acțiunea de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora (fapta comisivă); intrarea în legătură se poate realiza prin contact direct ori prin mijloace de comunicare. Cerința esențială atașată elementului material, în lipsa căreia nu se realizează conținutul constitutiv al infracțiunii de trădare, este aceea că făptuitorul trebuie să intre în legătură fie cu o putere, fie cu o organizație străină, fie cu agenți ai acestora. *Urmarea imediată* este starea de pericol la adresa valorilor sociale protejate prin norma de incriminare. *Legătura de cauzalitate* rezultă *ex re*.

Latura subiectivă. *Vinovăția*. Infracțiunea de trădare se săvârșește întotdeauna cu intenție directă calificată prin scopul de a suprima sau știrbi unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea sau independența statului.

Cerința esențială atașată laturii subiective constă în aceea că *scopul* trebuie să se realizeze prin una dintre următoarele acțiuni, limitativ și alternativ prevăzute de lege: provocare de război contra țării, înlesnire a ocupației militare străine, subminare economică sau politică a statului, aservire față de o putere străină, ajutorarea unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva siguranței statului. Aceste acțiuni nu trebuie să se realizeze neapărat, dar trebuie avute în vedere de făptuitor.

Mobilul nu este un element constitutiv al infracțiunii și nu are relevanță din acest punct de vedere, însă va fi avut în vedere la individualizarea pedepsei.

VI. Forme, modalități, sancțiuni

Forme. *Actele preparatorii* sunt posibile, dar nu sunt incriminate. *Tentativa* se pedepsește, conform art. 173 alin. (1) C. pen. Este posibilă tentativa întreruptă (făptuitorul este prins în momentul în care încearcă să intre în legătură cu o putere străină) sau terminată (făptuitorul intră în legătură cu o organizație străină, dar nu se înțelege cu aceasta cu privire la condițiile săvârșirii faptei). Infracțiunea *se consumă* în momentul realizării elementului material, fiind o infracțiune instantanee.

Modalități. Infracțiunea este incriminată într-o singură variantă tip.

Sancțiuni. Infracțiunea de trădare se pedepsește cu detențiunea pe viață, alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și pedeapsa complementară obligatorie a interzicerii unor drepturi. Tănuirea și favorizarea infracțiunii de trădare se pedepesc cu închisoarea de la 3 la 10 ani, pe-

deapsa aplicată tăinuitorului sau favorizatorului neputând fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. Tăinuirea și favorizarea săvârșite de soț sau de o rudă apropiată se pedepsesc, dar pedeapsa prevăzută de lege pentru acești făptuitori se reduce la jumătate.

VII. Cauze de nepedepsire sau de reducere a pedepsei

Conform art. 172 C. pen., nu se pedepsește participantul (autor, instigator, complice) care denunță săvârșirea infracțiunii de trădare înainte de consumare sau care împiedică el însuși consumarea acestei infracțiuni și apoi o denunță, esențială pentru nepedepsire fiind existența denunțului. Limitele pedepsei se reduc la jumătate pentru participantul (autor, instigator, complice) care înlesnește arestarea infractorilor, după ce urmărirea penală a început ori infractorii au fost descoperiți.

VIII. Explicații de interes practic

Legătura cu alte infracțiuni. Dacă subiectul activ este cetățeanul străin ori apatridul care nu domiciliază pe teritoriul statului român, fapta nu mai este o infracțiune de trădare, ci, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute de lege, suntem în prezența infracțiunii prevăzute de art. 158 C. pen. – *acțiunile dușmănoase contra statului*.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de judecată, în primă instanță, aparține curții de apel, conform art. 28¹ alin. (1) pct. lit. a) C. proc. pen. Urmărirea penală este efectuată, în mod obligatoriu, de către procuror, conform art. 209 alin. (3) C. proc. pen.

IX. Aspecte tranzitorii

Spre deosebire de actualul Cod penal, art. 394 noul C. pen. Incriminează infracțiunea de trădare doar atunci când este săvârșită de un cetățean român, pedeapsa fiind de asemenea redusă, prin reglementarea din noul Cod sancțiunea fiind închisoarea de la 10 la 20 de ani, iar alternativa detențiunii pe viață este eliminată.

În plus, mai este o diferență de structură și de ordonare a capitolelor în noul Cod, în sensul că infracțiunile contra siguranței statului, și implicit trădarea, nu mai sunt amplasate la începutul legii, ci locul lor a fost luat de infracțiunile contra vieții.

Conform noului Cod penal, dacă fapta are ca subiect activ Președintele României ori un alt membru al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, suntem în prezența unei incriminări distincte, infracțiunea de înaltă trădare – art. 398 C. pen.: „Faptele prevăzute în art. 394-397, săvârșite de către Președintele României sau de către un alt membru al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, constituie infracțiunea de înaltă trădare și se pedepsesc cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.”

C. pen., art. 155: Trădarea

Fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie, domiciliată pe teritoriul statului român, de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în scopul de a suprima sau știrbi unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea sau independența statului, prin acțiuni de provocare de război contra țării sau de înlesnire a ocupației militare străine, ori de subminare economică sau politică a statului, ori de aservire față de o putere străină, sau de ajutorare a unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva siguranței statului, se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

Noul C. pen., art. 394: Trădarea

Fapta cetățeanului român de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în scopul de a suprima sau știrbi unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea sau independența statului, prin:

a) provocare de război contra țării sau de înlesnire a ocupației militare străine;

b) subminare economică, politică sau a capacității de apărare a statului;

c) aservire față de o putere sau organizație străină;

d) ajutorarea unei puteri sau organizații străine pentru desfășurarea unei activități ostile împotriva securității naționale,

se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

§2. Trădarea prin ajutorarea inamicului – art. 156

I. Fapta incriminată

Art. 156 C. pen.: „(1) Fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, care, în timp de război:

a) predă teritoriul, orașe, poziții de apărare, depozite ori instalații ale forțelor armate române sau care servesc apărării;

b) predă nave, aeronave, mașini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot sluji purtării războiului;

c) procură dușmanului oameni, valori și materiale de orice fel;

d) trece de partea inamicului sau efectuează alte acțiuni care sunt de natură să favorizeze activitatea dușmanului ori să slăbească puterea de luptă a forțelor armate române sau a armatelor aliate, se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează cetățeanul român sau persoana fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, care, în timp de război, luptă sau face parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi.”

II. Obiectul protecției penale

Obiectul juridic generic îl constituie statul cu atributele sale esențiale: unitatea, indivizibilitatea, suveranitatea și independența. *Obiectul juridic specific* principal se confundă cu cel generic. Există și un obiect juridic specific adiacent – capacitatea de apărare a țării. În principiu, infracțiunea nu are un *obiect material*, însă atunci când elementul material se realizează într-una dintre modalitățile prevăzute de art. 156 lit. a), b) sau c) – respectiv prin acțiunea de „a preda” sau „a procura”, există un obiect material adiacent reprezentat de depozite, instalații, nave, aeronave etc.

III. Subiecții

Subiectul activ este circumstanțiat: cetățeanul român sau persoana fără cetățenie, domiciliată pe teritoriul statului român. Participația penală este posibilă sub toate formele.

Subiectul pasiv general este statul, dar poate fi și un stat aliat, atunci când elementul material se realizează în modalitatea prevăzută în art. 156 lit. d), respectiv prin efectuarea de acțiuni care sunt de natură să slăbească puterea de luptă a forțelor armate române sau a armatelor străine.

IV. Condiția premisă

Aceasta constă în aflarea statului român în timp de război. Noțiunea „timp de război” este definită în art. 153 ca fiind intervalul de timp de la data declarării mobilizării sau de la începerea operațiilor de război până la data trecerii armatei la starea de pace.

V. Conținutul constitutiv

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea de ajutorare a inamicului, într-una dintre modalitățile alternative prevăzute de text: acțiunea de a preda teritoriilor, nave etc. [alin. (1) lit. a) și b)], acțiunea de a procura dușmanului oameni, valori, bunuri [alin. (1) lit. c)], acțiunea de a trece de partea inamicului [alin. (1) lit. d)] și acțiunea de a lupta sau de a face parte din formația de luptă a inamicului [alin. (2)].

Aceste modalități sunt prevăzute exemplificativ, întrucât enumerarea din art. 156 C. pen. sfârșește cu mențiunea „sau efectuează alte acțiuni care sunt de natură să favorizeze activitatea dușmanului, ori să slăbească puterea de luptă a forțelor armate române sau a armatelor aliate”.

Pentru existența infracțiunii, elementul material trebuie să se realizeze în cel puțin una dintre modalitățile anterior prezentate, însă săvârșirea faptei prin două sau mai multe acțiuni de ajutorare nu va duce la un concurs de infracțiuni, ci la o singură infracțiune.

Cerința esențială presupune ca ajutorul să fie dat în timp de război și să fie îndreptat spre inamic. *Urmarea imediată* constă în starea de pericol la adresa valorilor sociale protejate prin incriminarea faptei. *Legătura de cauzalitate* rezultă din materialitatea faptei (*ex re*).

Latura subiectivă. *Vinovăția* îmbracă forma intenției în ambele modalități, directă și indirectă. *Mobilul și scopul* nu prezintă relevanță pentru existența laturii subiective.

VI. Forme, modalități, sancțiuni

Forme. *Actele preparatorii* nu sunt incriminate ca fază de desfășurare a activității infracționale, însă sunt asimilate tentativei și sancționate ca atare. Astfel, conform art. 173 C. pen., producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor, precum și luarea de măsuri în vederea comiterii infracțiunii de trădare prin ajutorarea inamicului constituie tentativa.

Tentativa se pedepsește, conform art. 173 C. pen.

Infracțiunea *se consumă* în momentul în care se realizează elementul material într-una din modalitățile anterior enumerate, când se creează și starea de pericol.

Infracțiunea de trădare prin ajutorarea inamicului poate căpăta caracter continuu (când ajutorul constă în „a face parte din formația de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi”) sau continuat (când elementul material constă în acțiuni de ajutor repetate, la diferite intervale de timp, în

baza aceleiași rezoluții infracționale), caz în care infracțiunea cunoaște un moment al *epuizării*, determinat de ultimul act al activității infracționale.

Modalități. Infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului este incriminată într-o variantă tip [prevăzută în alin. (1)] și o variantă asimilată [prevăzută în alin. (2)].

Sancțiuni. Infracțiunea de trădare prin ajutarea inamicului se pedepsește cu detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și pedeapsa complementară obligatorie a interzicerii unor drepturi. Tăinuirea și favorizarea infracțiunii de trădare prin ajutarea inamicului se pedepsesc cu închisoarea de la 3 la 10 ani, pedeapsa aplicată tăinuitorului sau favorizatorului neputând fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. Tăinuirea și favorizarea săvârșite de soț sau de o rudă apropiată se pedepsesc, dar pedeapsa prevăzută de lege pentru acești făptuitori se reduce la jumătate.

VII. Cauze de nepedepsire sau de reducere a pedepsei

Conform art. 172 C. pen., nu se pedepsește participantul (autor, instigator, complice) care denunță săvârșirea infracțiunii de trădare prin ajutarea inamicului înainte de consumare sau care împiedică el însuși consumarea acestei infracțiuni și apoi o denunță, esențială pentru nepedepsire fiind existența denunțului. Limitele pedepsei se reduc la jumătate pentru participantul (autor, instigator, complice) care înlesnește arestarea infractorilor, după ce urmărirea penală a început ori infractorii au fost descoperiți.

VIII. Explicații de interes practic

Legătura cu alte infracțiuni. Dacă subiectul activ este cetățeanul străin ori apatridul care nu domiciliază pe teritoriul statului român, fapta nu mai este trădare, ci, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute de lege, suntem în prezența infracțiunii prevăzute de art. 158 C. pen. – *acțiunile dușmănoase contra statului*.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de judecată, în primă instanță, aparține curții de apel, conform art. 28¹ pct. 1 lit. a) C. proc. pen. Urmărirea penală este efectuată, în mod obligatoriu, de către procuror, conform art. 209 alin. (3) C. proc. pen.

IX. Aspecte tranzitorii

Infrațiunea de trădare prin ajutarea inamicului este incriminată și în noul Cod penal, cu singura deosebire a subiectului activ, care poate fi doar cetățeanul român.

Conform noului Cod penal, dacă fapta are ca subiect activ Președintele României ori un alt membru al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, suntem în prezența unei incriminări distincte – infrațiunea de înaltă trădare.

C. pen., art. 156: Trădarea prin ajutarea inamicului

(1) Fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, care, în timp de război:

a) predă teritorii, orașe, poziții de apărare, depozite ori instalații ale forțelor armate române sau care servesc apărării;

b) predă nave, aeronave, mașini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot sluji purtării războiului;

c) procură dușmanului oameni, valori și materiale de orice fel;

d) trece de partea inamicului sau efectuează alte acțiuni care sunt de natură să favorizeze activitatea dușmanului ori să slăbească puterea de luptă a forțelor armate române sau a armatelor aliate, se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează cetățeanul român sau persoana fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, care, în timp de război, luptă sau face parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi.

Noul C. pen., art. 396: Trădarea prin ajutarea inamicului

Fapta cetățeanului român care, în timp de război:

a) predă teritorii, orașe, poziții de apărare, depozite ori instalații ale forțelor armate române sau care servesc apărării;

b) predă nave, aeronave, mașini, aparate, armament sau orice alte materiale care pot servi purtării războiului;

c) procură inamicului oameni, valori sau materiale de orice fel;

d) trece de partea inamicului sau efectuează alte acțiuni care sunt de natură să slăbească puterea de luptă a forțelor armate române sau a armatelor aliate;

e) luptă sau face parte din formații de luptă împotriva statului român sau a aliaților săi

se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

§3. Trădarea prin transmiterea de secrete – art. 157

I. Fapta incriminată

Art. 157 C. pen.: „(1) Transmiterea secretelor de stat unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, precum și procurarea de documente sau date ce constituie secrete de stat, ori deținerea de asemenea documente de către acei care nu au calitatea de a le cunoaște, în scopul transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, săvârșite de un cetățean român sau de o persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Aceleași fapte, dacă privesc alte documente sau date care prin caracterul și importanța lor fac ca fapta săvârșită să pericliteze securitatea statului, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.”

II. Obiectul protecției penale

Obiectul juridic generic îl constituie statul cu atributele sale esențiale: unitatea, indivizibilitatea, suveranitatea și independența. *Obiectul juridic specific* este reprezentat de relațiile sociale protejate prin păstrarea secretului de stat. *Obiectul material* constă în documentul în care se materializează secretul de stat [în varianta tip de la alin. (1)] și/sau în documentul care nu include secrete de stat, dar care prin caracterul și importanța sa face ca fapta săvârșită să pericliteze siguranța statului [în cazul variantei atenuate de la alin. (2)]. În măsura în care informațiile transmise nu se concretizează într-un document, infracțiunea nu are obiect material.

III. Subiecții

Subiectul activ este circumstanțiat: cetățeanul român sau persoana fără cetățenie, domiciliată pe teritoriul statului român. Participația penală este posibilă sub toate formele. Instigatorii sau complicii la această infracțiune nu trebuie să aibă calitatea cerută de lege pentru autor.

Subiectul pasiv principal este statul, iar ca subiecți pasivi secundari apar unitățile și instituțiile care au fost vătămate prin săvârșirea infracțiunii.

IV. Condiția premisă

Condiția premisă, în varianta de la alin. (1), constă în existența secretului de stat sau a unui document care constituie secret de stat, iar în varianta de la alin. (2) constă în existența unui document ori a unei date care prin caracterul și importanța lor fac ca fapta săvârșită să pericliteze securitatea statului. Noțiunea de secrete de stat este definită în art. 150 C. pen.^[1]

V. Conținutul constitutiv

Latura obiectivă. *Elementul material* se realizează prin una din următoarele trei acțiuni, prevăzute limitativ și alternativ de art. 157 C. pen.:

a) transmiterea secretelor de stat, care presupune comunicarea unor date care nu sunt materializate într-un înscris sau predarea instrumentului în care sunt materializate secretele de stat; transmiterea poate fi directă ori indirectă (telefon, fax ori prin intermediul unei alte persoane);

b) procurarea de documente sau date care constituie secrete de stat se poate face prin orice modalități, de obicei ilicite (sustragere), de către o persoană care nu avea cunoștința de datele respective;

c) deținerea unor documente cu caracter de secret de stat de către cei care nu au calitatea de a le deține presupune posedarea a cel puțin unui astfel de document, indiferent de modalitatea de intrare în stăpânire a acestuia;

În cazul variantei atenuate, prevăzută în alin. (2), elementul material se realizează prin aceleași modalități.

Cerințele esențiale, care întregesc latura obiectivă, variază în funcție de acțiunea prin care se realizează elementul material. Astfel, transmiterea vizează secrete de stat și se face către o putere ori o organizație străină ori către agenții acestora. Procurarea se referă la documente ori date care constituie secrete de stat și a fost săvârșită în scopul transmiterii lor unei puteri ori organizații străine ori agenților acestora. Acțiunea de deținere trebuie să vizeze documente care constituie secrete de stat, să se facă în același scop anterior amintit și, în plus, făptuitorul trebuie să nu aibă calitatea de a cunoaște documentele respective.

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru securitatea statului. *Legătura de cauzalitate* rezultă din materialitatea faptei (*ex re*).

---

[1] Art. 150 C. pen.: „Secretele de stat sunt documentele și datele care prezintă în mod vădit acest caracter, precum și cele declarate sau calificate astfel prin hotărâre a Guvernului.”

Latura subiectivă. *Vinovăția* îmbracă forma intenției, în ambele sale modalități, directă și indirectă. *Mobilul și scopul* nu prezintă relevanță pentru existența infracțiunii. Cerința „în scopul transmiterii” întregeste latura obiectivă, nu pe aceea subiectivă. Nu suntem în prezența unei infracțiuni săvârșite cu intenție directă calificată prin scop.

VI. Forme, modalități, sancțiuni

Forme. *Actele preparatorii* nu sunt incriminate ca fază de desfășurare a activității infracționale, însă sunt asimilate tentativei și sancționate ca atare. Astfel, conform art. 173, producerea sau procurarea mijloacelor ori instrumentelor, precum și luarea de măsuri în vederea comiterii infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete constituie tentativă. *Tentativa* se pedepsește, conform art. 173 C. pen., însă este posibilă doar în modalitatea transmiterii și a procurării, nu și a deținerii.

Infrațiunea *se consumă* în momentul realizării elementului material, respectiv al transmiterii secretelor de stat, al procurării de documente ori de date ori al intrării în posesia documentelor. Infrațiunea are caracter continuu (în modalitatea deținerii) și poate avea caracter continuat, în modalitatea transmiterii ori a procurării, caz în care infrațiunea cunoaște și un moment al *epuizării*, momentul încetării deținerii, respectiv momentul încetării acțiunii ori al descoperirii faptei.

Modalități. Infrațiunea este incriminată într-o variantă tip și una atenuată.

Sanțiuni. Infrațiunea de trădare prin transmitere de secrete se pedepsește cu detențiunea pe viață alternativ cu închisoarea de la 15 la 25 de ani și pedeapsa complementară obligatorie a interzicerii unor drepturi. Tăinuirea și favorizarea infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete se pedepsesc cu închisoarea de la 3 la 10 ani, pedeapsa aplicată tăinuitorului sau favorizatorului neputând fi mai mare decât pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. Tăinuirea și favorizarea săvârșite de soț sau de o rudă apropiată se pedepsesc, dar pedeapsa prevăzută de lege pentru acești făptuitori se reduce la jumătate.

VII. Cauze de nepedepsire sau de reducere a pedepsei

Conform art. 172 C. pen., nu se pedepsește participantul (autor, instigator, complice) care denunță săvârșirea infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete înainte de consumare sau care împiedică el însuși consumarea acestei infracțiuni și apoi o denunță, esențială pentru nepe-

depsire fiind existența denunțului. Limitele pedepsei se reduc la jumătate pentru participantul (autor, instigator, complice) care înlesnește arestarea infractorilor, după ce urmărirea penală a început ori infractorii au fost descoperiți.

VIII. Explicații de interes practic

Legătura cu alte infracțiuni. Dacă fapta este săvârșită de un cetățean străin ori de un apatrid care nu are domiciliul pe teritoriul statului român, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute de lege, se realizează conținutul infracțiunii de *spionaj* – art. 159 C. pen., și nu al infracțiunii de trădare prin transmitere de secrete.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de judecată, în primă instanță, aparține curții de apel, conform art. 28¹ pct. 1 lit. a) C. proc. pen. Urmărirea penală este efectuată, în mod obligatoriu, de către procuror, conform art. 209 alin. (3) C. proc. pen.

VIII. Aspecte tranzitorii

În noul Cod penal regăsim această infracțiune, sub denumirea de „Trădare prin transmitere de informații secrete de stat”, însă subiectul activ poate fi doar cetățeanul român, iar limitele de pedeapsă a fost reduse – în noua reglementare, sancțiunea fiind închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi. În plus, noțiunea de „secrete de stat” a fost înlocuită cu aceea de „informații secrete de stat”, iar obiectul material constă doar în documente sau date care constituie secrete de stat, nu și în alte documente sau date care nu constituie secrete de stat, dar care prin caracterul și importanța lor fac ca fapta săvârșită să periclitaze securitatea statului.

Conform noului Cod penal, dacă fapta are ca subiect activ Președintele României ori un alt membru al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, suntem în prezența unei incriminări distincte, infracțiunea de înaltă trădare – art. 398 C. pen.

C. pen., art. 157: Trădarea prin transmiterea de secrete de stat

(1) Transmiterea secretelor de stat unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, precum și procurarea de documente sau date ce constitu-

Noul C. pen., art. 395: Trădarea prin transmitere de informații secrete de stat

Transmiterea de informații secrete de stat unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, precum și

ie secrete de stat, ori deținerea de asemenea documente de către acei care nu au calitatea de a le cunoaște, în scopul transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, săvârșite de un cetățean român sau de o persoană fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român, se pedepsesc cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Aceleași fapte, dacă privesc alte documente sau date care prin caracterul și importanța lor fac ca fapta săvârșită să periclitizeze securitatea statului, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

procurarea ori deținerea de documente sau date ce constituie informații secrete de stat de către cei care nu au calitatea de a le cunoaște, în scopul transmiterii lor unei puteri sau organizații străine ori agenților acestora, săvârșite de un cetățean român, se pedepsesc cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

§4. Acțiunile dușmănoase contra statului – art. 158

I. Fapta incriminată

Art. 158 C. pen.: „Faptele prevăzute în art. 155 și în art. 156, săvârșite de un cetățean străin sau de o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român, se pedepsesc cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.”

II. Obiectul protecției penale

Obiectul juridic generic, specific și cel material sunt identice cu cele de la infracțiunea de trădare – art. 155 C. pen., respectiv trădare prin ajutarea inamicului – art. 156 C. pen., în funcție de conținutul concret al faptei săvârșite.

III. Subiecții

Subiectul activ poate fi doar cetățeanul străin ori o persoană fără cetățenie care nu domiciliază pe teritoriul statului român, calitate care trebuie să existe în momentul săvârșirii faptei, și nu al judecării acesteia. Participația penală este posibilă sub toate formele, însă pentru existența coautoratului fiecare făptuitor trebuie să aibă calitatea cerută de lege.